

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Skolfrånvarans juridik på andra stadiet

Vasa 2.10.2019
Helsingfors 9.10.2019

Thomas Sundell

Jurist

Regionförvaltningsverkens
svenska enhet för bildningsväsendet

Skyldighet att närvara i gymnasiet

”En studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro.” (GymnL 30 § 1 mom)

- Sjukdom nämns som en grundad anledning
- Enligt RP 41/2018 har utbildningsanordnarens rätt att besluta om förfaranden som har att göra med bl.a.
 - när man måste anhålla på förhand (huvudregeln)
 - när man i stället ska anhålla om tillfälligt avbrott i studierna enligt 23 § 3 mom
- Tanken har varit att kodifiera gällande praxis

Skyldighet att närvara i yrkesutbildning

”En studerande ska i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet delta i undervisning och yrkesprov samt visa sitt kunnande på andra sätt, om det inte finns grundad anledning till hans eller hennes frånvaro.”
(YrkUtbL 94 § 1 mom)

- Enligt RP 39/2017 är utgångspunkten deltagande i enlighet med planen
- Som grundade anledningar till frånvaro nämns sjukdom och omständigheter i anslutning till utförandet av arbetsuppgifterna för en studerande som arbetar

Tillfälliga avbrott i studierna

- Enligt GymnL 23 § 3 mom och YrkUtbL 96 § 3 mom kan en studerande begära ett tillfälligt avbrott i studierna
- Som **giltiga orsaker** nämns i förarbetena till båda lagarna livssituationer som utlandsvistelser, skada eller sjukdom och familjesituationer som motiverar ett avbrott
- Längden definieras inte, men ett avbrott kan endast av särskilda skäl vara längre än ett år
- Vid **frånvaro på några dagar** behövs inget beslut om avbrott, utan det kan hanteras inom ramen för vanlig anhållan om frånvaro

Följder av (ogiltig) frånvaro

- **Frånvaro kan inte leda till disciplinära åtgärder**, eftersom det krävs att man stör undervisningen, fuskar, betar sig våldsamt eller hotfullt eller annars bryter mot ordningen vid läroanstalten eller i en annan studiemiljö
- **Däremot försvårar frånvaro en mångsidig bedömning** och kan leda till underkända eller uteblivna prestationer
 - Även om en studerande inte längre kan få godkänt i en kurs på grund av frånvaro betyder det inte ett portförbud, eftersom undervisningen är offentlig

Bedömning vid frånvaro

- Lagen ger utbildningsanordnaren möjlighet att utforma många aspekter av bedömningen själv
- Den som inte har godkänts ska på begäran ges **möjlighet att ta om** ett prov eller påvisande av kunnande, och det ska också finnas möjlighet att höja ett godkänt vitsord
- Följderna av frånvaro beror på **vad som lokalt har bestämts** bland annat om kurskrav, möjlighet till självstudier, bedömningssätt och omtagningar

Frånvaro och förvaltningsprinciperna

- Praxis kring frånvaro måste beakta principerna om en god förvaltning, som finns i 6 § i förvaltningslagen, bl.a.:
 - **Proportionalitet:** åtgärder måste stå i proportion till syftet, vilket gör nolltolerans problematiskt
 - **Objektivitet:** reaktionen på frånvaro måste utgå ifrån sak, inte person
 - **Ändamålsbundenhet:** en myndighet får bara använda sina befogenheter till det som de är avsedda för – bedömning får inte användas som bestraffning

Förlust av studierätt

- Enligt GymnL 24 § 1 mom/YrkUtbL 97 § 1 mom förlorar en studerande sin studierätt (YrkUtbL: "anses ha avgått") om hen är frånvarande utan giltig orsak och det är **uppenbart** att hen inte har för avsikt att fortsätta studera
- Man måste försöka kontakta den studerande för att **utreda avsikterna** – studierätten kan gå förlorad om den studerande inte kan nås, inte efter samtal deltar, inte framlägger en grundad anledning till frånvaron och man inte heller annars kommer överens om fortsättningen
- Kräver ett **förvaltningsbeslut** i vilket man kan begära omprövning hos RFV

Kontakt med elevhälsan

”Om en anställd vid läroanstalten eller inom elevhälsan bedömer att det behövs psykolog- eller kuratorstjänster inom elevhälsan för att förebygga eller övervinna studiesvårigheter eller sociala eller psykiska svårigheter hos en studerande, ska den anställde tillsammans med den studerande utan dröjsmål kontakta elevhälsans psykolog eller kurator och lämna de uppgifter som den anställde känner till och som behövs för bedömning av behovet av stöd.

Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska den studerande informeras om kontakttagandet och ges möjlighet att samtala om orsakerna till detta inom den frist som anges i 15 § 1 mom.” (EoSVL 16 § 1–2 mom)

- Det är frivilligt att ta emot hjälp, men personalen är ändå **skyldig att etablera kontakten** med elevhälsan vid oro

Anmälan enligt ungdomslagen

- Utbildningsanordnare ska enligt 11 § 2 mom i ungdomslagen oberoende av sekretessbestämmelserna till det **uppsökande ungdomsarbetet** lämna ut uppgifter om unga (< 29 år) som avbryter studier på andra stadiet
 - Handlar om identifierings- och kontaktuppgifter
 - **Undantag:** om man med stöd av tillgänglig information bedömer att den unga inte är i behov av det uppsökande ungdomsarbetets tjänster, t.ex. om hen har **andra konkreta planer** (jobb, studier osv.)
- Studerande och vårdnadshavare ska känna till rutinerna

Vems är ansvaret?

- **Vårdnadshavarna** har inte juridiskt ansvar för att den studerande fullgör studierna (jfr läroplikten)
 - Detta hindrar inte att man kontaktar dem
- Ansvaret för att fullgöra frivilliga studier är hos **den studerande själv**
 - Är det t.ex. rimligt att en vårdnadshavare måste kvittera sjukfrånvaro och att en myndig studerande inte kan sjukanmäla sig utan intyg från första dagen?
- **Utbildningsanordnarens** ansvar har en gräns, vilket också innebär att ändamålet inte helgar medlen

Diskussionsfrågor

- Vilka är målen med utbildningsanordnarens verksamhet? Hur stöder det som står i den lokala läroplanen angående frånvaro och den lokala praxisen kring frånvaro uppnåendet av dessa mål?
- Vilka problem finns det i samband med ordnande av omtagningar av prov och påvisande av kunnande? Vilka begränsningar är motiverade?
- Vilka sätt finns det förutom sanktioner och hot att lära de studerande att själva ta ansvar för sina studier?
- Hur kan vi i ordnandet av studierna beakta det moderna arbetslivet med ökat eget ansvar, plats- och tidsobundet arbete samt betoningen på kontinuerligt lärande?